

A SZOCIÁLIS TÉRKÉPRŐL

CSÖTÖNYI JÓZSEF

A termelési tervek sokoldalú információra épülnek, a szociális tervek információbázisa lényegesen szegényebb. A szociális tervezéshez szükséges információbázis alapja a szociológiai jellegű elemzésen alapuló szociális térkép. A cikk ajánlás a térkép főbb tartalmi összetevőire.

Az élet- és munkakörülmények tervszerű fejlesztését és nem kevésbé az egyén sokoldalú fejlődését szolgáló szociális (éves, középtávú, távlati) terveknek részletes információra kell épülniük. Ennek hiányában mind a tervezés, mind a végrehajtás hatékonysága elmarad a kívánt szinttől. A szociálpolitikában egyelőre csak éves, illetve középtávú tervek készülnek. A hangsúly a középtávú (5 éves) tervek készítésén van. Az átfogó, részletes középtávú szociális fejlesztési tervet első ízben az V. ötéves (1976—1980) tervidőszakra készítették a gazdaságok, vállalatok. Ez újszerű feladat volt, s e terveknek leggyengébb pontja, alapvető hiányossága az volt, hogy viszonylag szűk információbázisra épültek.

Az eredményes szociálpolitikai munka feltétele és alapja, hogy mind több ismerettel rendelkezünk egyrészt a szociálpolitika alanyáról, az emberről, másrészt arról a környezetről, munkahelyről, amelyben az ember él és dolgozik. Erről a környezetről szóló, sokoldalú és részletes ismerethalmazt foglalja magába a szociális térkép. Lényegében a gazdasági egység humán oldalára vonatkozó információkat tartalmazza. Választ ad sok kérdésre és megerősít abban, amit a gazdasági egységről eddig is tudtunk, vagy rádöbrent arra, amit eddig nem is sejtettünk.

A szociális térkép kétségkívül a jelen állapotot tükrözi. Éppen ezért folyamatosan „karban” kell tartani, mindig új információval kell kiegészíteni. Ennek hiányában statikus, kevésbé használható, a folyton változó élettől idegenné, merev adathalmazzá válik. A szociális térkép lehetőséget nyújt a megalapozott, megfontolt döntésekhez, a gazdasági és nemkülönben a mozgalmi vezetés segítője és eszköze a vállalatoknak. Mint fontos információbázis, nemcsak az éves és középtávú szociális tervekhez, hanem a hosszú távú szociális fejlesztési koncepciók (variánsok) kidolgozásához is hasznos támpontul szolgálhat. E nagy távlatokat kifejtőnek fantáziája kell, hogy legyen, illúziói azonban nem lehetnek! A hosszú távú szociális tervezést mielőbb napirendre kell tűzni.

A szociális térkép főbb tartalmi összetevői a következők lehetnek:

A gazdasági egységre vonatkozó adatok (erdőterület fontosabb jellemzői, tevékenységi kör, termelési adatok stb.).

Munkakörülmények (munkák nehézségi foka, gépesítettség, baleseti veszélyforrások, telepített, nem telepített munkahelyek és ezek szociális jellemzői, munkába járás, munkásszállások, több műszakban dolgozók stb.).

Eletkörülmények (lakás, üdülés, orvosi ellátottság, gyakori betegségek, gyermekintézmények, üzemi étkezés, jövedelmi viszonyok, nők, fiatalok, nagycsaládosok, idősek, nyugdíjasok, sport-, művelődési, kulturális lehetőségek stb.).

A szociális munka speciális területei (cigányok, alkoholisták stb.).

Egyéb (szociális emlékek stb.).

A dolgozók szociális struktúrája (fizikaiak, nem fizikaiak, nők, férfiak, életkor, iskolai végzettség, szakképesítés, munkamozgalmakra vonatkozó adatok, párt, KISZ, szakszervezet, egyesületi tagok, társadalmi funkciókat betöltők, törzsgárdatagok stb.).

Dolgozói igények, javaslatok (személyes beszélgetések, kérdőívek, termelési tanácskozásokon, brigádgyűléseken elhangzottak alapján szerzett információk stb.).

Javaslatok az élet- és munkakörülmények fejlesztésére (a fejlesztés területei, iránya, eszközrendszere, időtartama stb.).

A szociális térkép készítése ma még nem vált általános gyakorlattá, de az elindulásra azonban mégis akad példa. A Nagykunsnági, a Vértesi, a Zalai EFAG-ok készítettek az ajánlás alapján egyrészt a termelőegységekre (erdészetekre) másrészt a gazdaságra vonatkozó szociális feltárást, térképet. Példájuk elismerésre és követésre érdemes.

„Ahol a személyi feltételek megteremthetők, alkalmazzák a korszerű munkapszichológiai, üzemszociológiai vizsgáló-feltáró módszereket is” — szögezik le a Mű. M.—SZOT vonatkozó irányelvei. (Mű. Közl., 1980. 5. sz.) A személyi feltételek — szakképzett szociológus, pszichológus — hiányában az ajánlás alapján készült szociológiai jellegű elemzés, szociális feltárás mindenképpen hasznos információbázisa a küszöbön álló és a VI. ötéves tervidőszakra készülő szociális terveknek. „Azt kell elérni, hogy a vállalatok jobban megismerhessék szociális helyzetüket és képesek legyenek szélesebb információs bázisról kijelölni fejlesztési céljaikat.” (Mű. Szemle, 1979. III—IV. melléklet.)

A bükk örökletes tulajdonságainak a vizsgálatára *Krahl-Urban* harminc évvel ezelőtt olyan kísérleti területeket létesített, amelyek egy részén a 2+2 éves bükk-csemetéket 2×1 m-es hálózatban ültették el. Ezek a területek az eredeti kísérleti célon kívül erdőnevelési és faterméstani célokat is szolgálták, amint ezt *H. Freist* 1979-ben végzett faállomány-felvételének az eredményei igazolják. A kiértékelt adatok szerint a természetes felújításhoz viszonyítva a tág hálózat (5000 db/ha) nem járt kedvezőtlen fatermési eredményekkel. A kísérleti faállománynak nagyobb lett átlagos átmérője és a körlapösszege a fatermési táblák ide vonatkozó értékeinél.

29 éves korban mintegy 500 fát termeltek ki ha-onként az uralkodó koronaszintből. Javafaként csak a sudarlós, ágztiszta, egyenes, finom ágú egyedeket választották ki. Kitűnt, hogy a káros, kedvezőtlen alakú fákat legtöbb esetben a kimagaslók között lehetett találni. Mindenekelőtt a vitás törzseket távolították el, javítva a faállomány minőségét. Megállapították, hogy a tisztítást követően elegendő jó minőségű fa áll a területen. A törzsszámot tekintve a természetes újulatból keletkező törzsszám-

(Folytatás a 36. oldalon)